AIPP

IWGIA

t&SSaewkd&if;om;jynfolrsm;y#dnmOftzGJU (AIPP) ESifh Xmaewkd&if;om;rsm;a&;&m tjynfjynfqdkif&m tvkyftzGJU (IWGIA) wGJzufNyKpkcif;

စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်

UNFCCC \a'ocHUtzDnf;r;EShaewk&if;o;r;aq;EG;yGJ;0if rSqifwif;EkdEfzdkc:csuf

“ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးမှုများ (LCIPP ၏၂၀၂၀–၂၀၂၁ ကနဦး လုပ်ငန်းစဉ် အပိုင်း(၉)၏ အစိတ်အပိုင်း)နှင့်ပတ်သက်၍ NDCs, NAPs, နှင့် အခြားသော သင့်လျော်ရာ မူဝါဒများအပါအဝင် လက်ရှိ မူဝါဒများ၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုများနှင့် ဆက်သွယ်ချိတ်ဆက်မှုများ၊ UNFCCC လက်အောက်ရှိ ဆက်သွယ်ချိတ်ဆက်မှုများအပေါ် ပါတီအစုအဖွဲ့များ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြင်ပမှလေ့လာသူများနှင့် အခြား ပါဝင်ပါသက်သူများ၏ အမြင်များ”

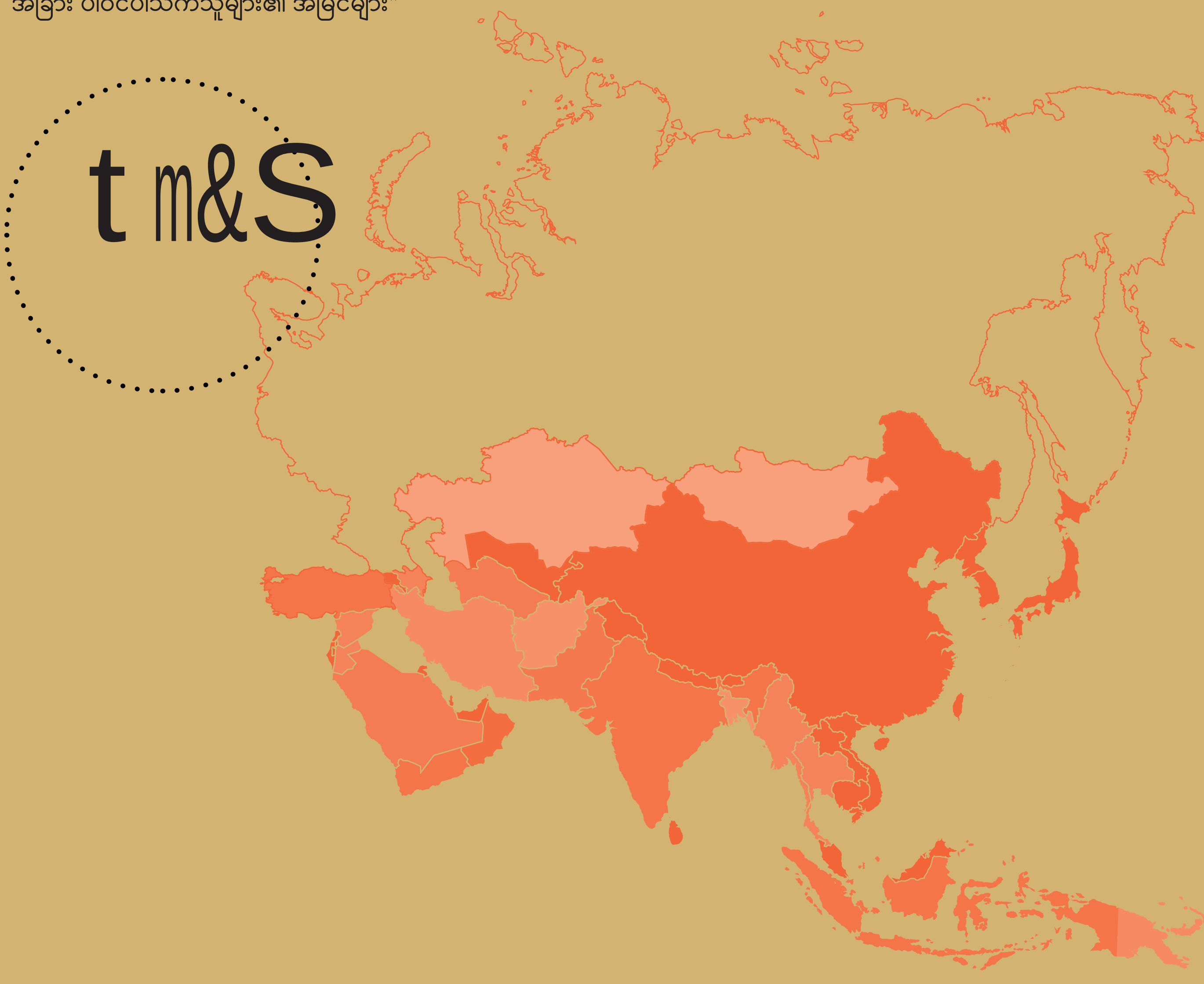

ဤတင်ပြချက်နှင့်အတူ အာရှဌာနေတိုင်းရင်းသားပြည်သူများ ပဋိညာဉ်အဖွဲ့(AIPP)[၁] နှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများရေးရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်အဖွဲ့(IWGIA)[၂] အဖွဲ့တို့သည် အာရှတိုက်ပြင်ပနှင့် အာရှတိုက်အတွင်းရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ ဒေသအဆင့်၊ အမျိုးသားအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် ရာသီဥတုဆိုင်ရာ မူဝါဒရေးဆွဲချမှတ်မှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားပြည်သူများ၏ ပေါင်းစပ်ပါဝင်နိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အမြင်များ၊ အကြံပြုချက်များကို ဝေမျှရန် ဆန္ဒရှိပါသည်။ ယခုတင်ပြချက်သည် နီပေါနိုင်ငံ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ဖက်ဒရေးရှင်း(NEFIN)[၃] နှင့် ရိုးရာဝန်းကျင်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့(POINT)[၄] ၏ အကြံပြုချက်များနှင့် အမြင်များကိုလည်း ထင်ဟပ်ပြသလျက်ရှိပါသည်။

[၁]— AIPP ဆိုသည်မှာ အာရှတိုက်အတွင်းရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများ၏ ထီးကြီးသဖွယ် ကိုယ်စားပြုပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ AIPP သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများ မြှင့်တင်ခြင်း၊ ကာကွယ်ပြောဆိုခြင်းနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်ရှင်းလင်းပေးရန် ရပ်တည်သည့်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သည့် AIPP ၏ လုပ်ငန်းများကို Norway's International Climate and Forest Initiative (NICFI)မှ ကူညီထောက်ပံ့ပေးပါသည်။

[၂]— IWGIA ဆိုသည်မှာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးအတွက် မြှင့်တင်ရန်၊ ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် ရပ်တည်ပြောဆိုပေးရန် ဆက်ကပ်ထားသည့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အသိအမှတ်ပြုခံရရေးနှင့် အခွင့်အရေးများအတွက် အကောင်အထည်ဖော်နေကြသည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ၁၉၆၈ ခုနှစ်ကတည်းက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ IWGIA ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် NICFI နှင့် Danida တို့မှ ကူညီထောက်ပံ့ပေးပါသည်။

[၃]— NEFIN ဆိုသည်မှာ နီပေါနိုင်ငံရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများ၏ မိခင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။

[၄]— POINT ဆိုသည်မှာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူငယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသည့် NGOတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

(u) aeuf&Hajctae-&mo&Dwkyifvjr;if;EShf ywfoufí AIPP ESifh IWGIA tzGJU rdwfqufqifcJhcif;

ကျွန်ုပ်တို့ AIPPနှင့် IWGIA အဖွဲ့အစည်းတို့သည် ၂၀၀၉ခုနှစ်ကတည်းက မိတ်ဖက်ပြုလျက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစကနဦး အသိအမြင်ဖွင့်ပေးသည့်လုပ်ငန်းများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်းလုပ်ငန်းများကို အာရှတိုက်အတွင်းရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့်အတူ အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မူဝါဒအကြံပြုချက်စာတမ်းများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ မူဝါဒပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ထိရောက်သော ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုနှင့် အသိပေးလှုံ့ဆော်မှုဆိုင်ရာ သင်တန်းလမ်းညွှန်စာအုပ်ကိုလည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဘာသာစကားများဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ အာရှဒေသအတွင်း ထိုကဲ့သို့ အသိပညာရရှိရေးအတွက် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ခဲ့မှုများသည် ဒေသရေခံမြေခံနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပြီး ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများမှ အသုံးပြုနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသဖြင့် ဂုဏ်ယူမိပါသည်။ AIPPနှင့် IWGIA တို့၏ မိတ်ဖက်ပြုခြင်းအားဖြင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ အပြုသဘောဆောင်သည့် မူဝါဒရေးရာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုနှင့် ကွဲပြားသည့်အလွှာအသီးသီးကို လွှမ်းမိုးနိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်များကို အားဖြည့်မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ကဏ္ဍအလိုက်နှင့် COP ကဲ့သို့သော ညီလာခံများဖြစ်သည့် UNFCCC၏ အစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက်လည်း ဌာနေတိုင်းရင်းသား ကိုယ်စားလှယ်များကို ကွင်းဆက်မိမိ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းသည် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ စင်မြင့်(LCIPP)၏ စီမံလည်ပတ်နိုင်ရေးအတွက် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုအရှိန်အဟုန်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

UNFCCC အပါအဝင် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကွန်ဗင်းရှင်း(UNCBD)၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ အစိုးရများအကြား သိပ္ပံဆိုင်ရာ မူဝါဒဆွေးနွေးမှုစင်မြင့်(IPBES) ကဲ့သို့သော အစည်းအဝေးများတွင် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုအားကောင်းစေရန် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အသိအမြင်ဗဟုသုတသည်လည်း အခရာဖြစ်လာသည့်အလျောက် AIPP နှင့် IWGIA သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှစတင်၍ "အာရှဒေသအဆင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များဆိုင်ရာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ညီလာခံ" စွန့်ဦးတီထွင် ကျင်းပလျက်ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ညီလာခံ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ UNFCCC, UNCBD နှင့် IPBES အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများအတွက် အသိပေးလှုံ့ဆော်နိုင်သည့် မဟာဗျူဟာချမှတ်နိုင်ရန်နှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ အာရှအဆင့် နှစ်ပတ်လည် ညီလာခံမှတဆင့် စုပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုအကျိုးရလဒ်များ ရရှိစေရန်အလို့ငှာ AIPP နှင့် အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများသည် အာရှဌာနေတိုင်းရင်းသားနှင့် ဗဟုသုတ(IKPA) ဟုအမည်တွင်သည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားဗဟုသုတဆိုင်ရာ ဒေသတွင်း ကွန်ယက်တစ်ခုကို UNCBD အတွင်းရေးမှူးရုံးနှင့် IWGIA တို့၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ IKPA၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်မှာ အလွှာအသီးသီးတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ အသိအမြင်ဗဟုသုနှင့် ရပ်ရွာအဆင့် ဦးစီးလုပ်ဆောင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ လေးစားခြင်းနှင့် လက်ခံပေးခြင်းများ တိုးတက်လာစေရန် ဖြစ်သည်။ ရာသီဥတု၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အရေးပါသည့် ဆွေးနွေးမှုများရှိရာ အာရှအဆင့် နှစ်ပတ်လည်ညီလာခံ၊ LCIPP, UNCBDနှင့် IPBES တို့တွင် IKPA အဖွဲ့ဝင်များမှ ဖြစ်ရပ်မှန် ဇာတ်လမ်းများ၊ ကနဦးပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုများကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် AIPP အနေဖြင့် ဆက်လက် စည်းရုံးလုပ်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲထားသည့် LCIPP၏ လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုအကျိုးရလဒ်များ ရရှိစေနိုင်သည့်ဖြစ်နိုင်ချေများနှင့်အတူ ၂၀၂၀ အာရှအဆင့်ညီလာခံ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် AIPPမှ နိုင်ငံပေါင်း (၁၁) နိုင်ငံတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသားအဆင့် ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းအစီအစဉ်(NDC)များကို လေ့လာပြီး အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏အခွင့်အရေးဆိုင်ရာများကိုသုတေသနပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါသုတေသန လုပ်ငန်းများကိုကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်(UNDP)နှင့် UN–REDD အစီအစဉ်တို့မှ ပံ့ပိုးထားပါသည်။ ယင်းသုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို နှစ်စဉ် ထုတ်ပြန်သွားမည်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်နှင့် နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ LCIPP တွင် ပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုများအတွက် အသုံးတည့်မည့်တန်ဆာပလာဖြစ်လာမည့်အပြင် AIPPနှင့် IWGIA တို့မှတဆင့် အနာဂတ်တွင် တင်သွင်းမည့် LCIPP ၏ကြိုးပမ်းမှုရလဒ်များ ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။

uEjfwl AIPPESh IWGIA tzGonfwlY onf2009ckESpuwnfurdwfuf iyvufmoDwkyvmifvJjifESh oufqkdonfhtpuepOD od tjrifzGifhay;onfhvkyfief;rsm;ESifh pGrf;aqmifrnf rSifhwifcif vkyfief;rsm;ukd tm&SwkdufwGif&Sd Xmaewdkif;&if;om;rsm;ESifh twlt aumiftxnfazmf vkyfaqmifcJhonf

၅—— AIPPနှင့် IGWIA သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်ပြောဆိုပေးသူများ(IPHRDs)အတွက်လည်း ပံ့ပိုးပေးပြီး ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအမြဲတမ်းဖိုရမ်(UNPFII)၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူယန္တရားအစုအဖွဲ့(EMRIP) အပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံးသို့ နှစ်စဉ် စာတမ်းများ ပူးပေါင်းတင်သွင်းသည်။

၆—— IGWIA သည် နှစ်စဉ် UNFCCC ၏ https://www.iwgia.org/en/ip-i-iw/3661-iw-2020-unfccc.html. တွင် ထည့်သွင်းသည့် "ဌာနေတိုင်းရင်းသား ကမ္ဘာ" ကဏ္ဍကို ထုတ်ဝေသူလည်း ဖြစ်သည်။

(c) &moDOvkyifvdkuf&mrl'a&;&mwGif Xmaewdkif&ifom;rsm; \ ygOifygifpyfEdkifrI

လူမှုယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဒေသခုနှစ်ခုအဖြစ် အမည်တွင်သည့် အာရှ၊ အာဖရိက၊ လက်တင်အမေရိက၊ မြောက်အမေရိက၊ ပစိဖိတ်ဒေသနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့မှ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖိုရမ်(International Indigenous Peoples Forum on Climate Change(IIPFCC))အားဖြင့် UNFCCC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိပါသည်။ IIPFCC သည် UNFCCCနှင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများထံသို့ မိမိတို့၏ ရပ်တည်ချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များကို ဆွေးနွေးတင်ပြနိုင်ရန်အလို့ငှာ ဘုံကျသည့် စင်မြင့်တစ်ခုကို ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအတွက် ဖန်တီးပေးထားသည်။ အခြားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနည်းတူ UNFCCCတွင် တရားဝင်ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနိုင်ရန် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအတွက် နေရာများ ပြင်ဆင်ပေးထားပါသည်။ ထို့အပြင် လွန်ခဲ့သည့် ခြောက်နှစ်ကျော်ကာလကတည်းက ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲများ မတိုင်ခင်(သို့) အတောအတွင်း အလေ့အကျင့်ကောင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အလွတ်သဘော တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ ရှိခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် မတ်လ တွင် တင်သွင်းသည့် စာတမ်းတွင် ရှင်းပြသည့်အတိုင်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သည့် ပံ့ပိုးကူညီမှုဆိုင်ရာ အလုပ်အဖွဲ့(Facilitative Working Group(FWG))သည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် အခြားအဖွဲ့ဝင်များအကြား တူညီသည့် ကိုယ်စားပြုမှုပုံစံဖြင့် ရှိနေခြင်းသည်လည်း ဆိုခဲ့ပါ အစုအဖွဲ့နှစ်ခုကြားရှိ မိတ်ဖက်ပူးပေါင်းမှုကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့အတွက် ကတိကဝတ်ပြုခြင်းတစ်မျိုးပင်ဖြစ်ပါသည်။ လက်ရှိတွင် အာရှဒေသ(နီပေါ)မှ Ms. Pasang Dolma Sherpa သည် FWG တွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဘက်မှ တွဲဘက် သဘာပတိဖြစ်ပါသည်။

၇— https://www4.unfccc.int/sites/SubmissionsStaging/Documents/201903031641---AIPP_IWGIA_Submission.pdf

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် UNFCCC ၏ နိုင်ငံတကာအဆင့် အစည်းအဝေးများတွင် ပါဝင်ခြင်းဖြင့် မိမိတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များနှင့် ကွန်ယက်များနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို ရရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်းမှတဆင့် နိုင်ငံအဆင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုများရှိလာသည့်ဖြစ်ရပ်များလည်း ရှိခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အာရှဒေသအတွင်းရှိ နိုင်ငံများတွင် REDD+ ဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းနှင့် ကိုယ်စားပြုမှုများအတွက် နေရာအချို့ကို ဌာနေတိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များက ရရှိနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ NEFINသည် REDD+ Apex Body(REDD+ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးများအဆင့် အကြံပေးအဖွဲ့)နှင့် နီပေါနိုင်ငံ REDD+ အလုပ်အဖွဲ့များ၊ အမျိုးသားအဆင့် လုပ်ငန်းစီမံချက်၏ နည်းပညာကော်မတီ(National Adaptation Plan)၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူ ရိုးရာဝန်းကျင်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့(POINT)သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ ကုလသမဂ္ဂ REDD အစီအစဉ်၏ ဘုတ်အဖွဲ့တွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများကို ကိုယ်စားပြုလျက် ပါဝင်နေသည်။ အာရှဒေသတွင်းအဆင့်တွင်လည်း AIPP သည် ကုလသမဂ္ဂ အေဂျင်စီများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအကြား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးနိုင်သည့် အခင်းအကျင်းကို ဖန်တီးနိုင်ရန် ကြိုးစားလျက်ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် AIPP သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ မြန်မာနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့တွင် ကုလသမဂ္ဂ REDD အစီအစဉ်နှင့် ပူးပေါင်းပြီး အဆိုပါ သုံးနိုင်ငံတွင် အစိုးရနှင့် ကုလသမဂ္ဂအနေဖြင့် REDD+ ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သည့်အခါ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်မှုများကို မြှင့်တင်နိုင်သည့်နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

အချို့နိုင်ငံများတွင် အစိုးရမဟုတ်သည့်အစုအဖွဲ့များနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအကြား ပုံမှန်ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းများရှိစေရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် ဖိုရမ်များ ဖွဲ့စည်းကျင်းပကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် REDD+ ဆိုင်ရာ ဘက်ပေါင်းစုံမှ ပါဝင်ပတ်သက်သူများဆွေးနွေးနိုင်သည့် အခင်းအကျင်းတစ်ခုကို နောင်အနာဂတ်တွင် ဖွဲ့စည်းထူထောင်ရန် စီမံဆောင်ရွက်ဆဲဖြစ်နေပြီး ထိုသို့ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် စီမံအုပ်ချုပ်သည့်ကော်မတီ၌ ကိုယ်စားပြုပါဝင်ရေးအပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ထိရောက်ပြီး အပြည့်အဝပါဝင်နိုင်မှုကို သေချာစေရမည်ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းပါဝင်မှုများကို ကြည့်လျှင် အလေ့အကျင့်ကောင်းများဖြင့် အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေသည်ဆိုသော်လည်း အာရှဒေသနှင့် အခြားဒေသများမှ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် အောက်ပါ အခက်အခဲများနှင့် စိန်ခေါ်ချက်များကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ

- ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ မြေယာ၊ နယ်နိမိတ်ပိုင်နက်နှင့် အရင်းအမြစ်များ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုမှု မရှိခြင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့် စည်းမျဉ်းဥပဒေများအရ သက်ညှာပေးမှုများ မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုထက်မက ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများ၏ ပုံသေအတွေးအခေါ်နှင့် အသက်ရှင်မှုပုံစံများအရ မူဝါဒချမှတ်ခြင်း၊ စီမံချက်များချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ပြဿနာများနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများကို ဖယ်ကျဉ်ထားခြင်းခံနေရသည်။

- ဌာနေတိုင်းရင်းသားများတွင် မူဝါဒများနှင့် စီမံချက်များအတွင်း မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများအတွက် အခိုင်အမာရပ်တည်တောင်းဆိုနိုင်သည့် အသိအမြင်ပွင့်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်များ အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိနေသည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့်အတူ ထိရောက်စွာ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းနိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒဆိုင်ရာ သဘောတရားများကို နားလည်နိုင်သည့်အနေအထားမှာလည်း စိန်ခေါ်ချက်များရှိနေသည်။ ထိုထက်မက အစည်းအဝေးများတွင် အသုံးပြုသည့် နိုင်ငံတော်၏ ရုံးသုံးဘာသာစကား(သို့) အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသည် မိမိတို့၏ မိခင်ဘာသာစကားမဟုတ်သည့်အတွက် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ တက်ကြွစွာပါဝင်နိုင်ရန် အခက်အခဲရှိပြန်သည်။ ထို့အတူ နားလည်ရန် ခက်ခဲသည့် နည်းပညာဝေါဟာရများလည်း ရှိသည်။ အထက်ပါ အကန့်အသတ်များသည် အမျိုးသားအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်ဒေသအဆင့်များရှိ မူဝါဒချမှတ်သူများကို လွှမ်းမိုးထားနိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ကျစေသည်။

- ကုလသမဂ္ဂ၊ အစိုးရနှင့် Covid-19 တင်းကျပ်မှုများ(ကန့်သတ်ထားသည့် လှုပ်ရှားမှုများ)ထဲမှ အခွင့်ထူးခံ အာဏာလက်ကိုင်ထားသူများ၏ အစည်းအဝေးများအားလုံး(မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၊ အာရှဒေသနှင့် ကမ္ဘာ့အဆင့်)နီးပါးတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ပါဝင်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်။ ထို့ပြင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့် အွန်လိုင်းပေါ်မှ အချက်အလက်များကို လက်လှမ်းမီသည့် ဗဟုသုတအပါအဝင် သတင်းနည်းပညာနှင့် အင်တာနက်ပိုင်းဆိုင်ရာကို လက်လှမ်းမီရန် အကန့်အသတ်ရှိသည့် စိန်ခေါ်ချက်များ ရှိနေသည်။ မျက်နှာချင်းဆိုင် အစည်းအဝေးများတွင်မူ ငွေကြေးအရင်းအမြစ် အကန့်အသတ်ကြောင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးအတည်ပြုချက်ရယူသည့် ဖြစ်စဉ်များကို ပုံမှန်နှင့် အချိတ်အဆက်မိမိ ပါဝင်နိုင်ရန် ခက်ခဲပြန်သည်။

- နောက်ဆုံးတွင် အချို့သော အစိုးရဆိုင်ရာ အေဂျင်စီများသည် “အိမ်မှာပဲနေပါ” ဟူသော ကိုဗစ်-၁၉ အမိန့်ကို အခွင့်ကောင်းယူကာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏အခွင့်အရေးများကို လုံခြုံစိတ်ချမရှိသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ သဘောထားနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် ယုတ်မာရက်စက်သည့် လုပ်ရပ်များကို ဆက်ပြီး တိုး၍ လုပ်ဆောင်ကြသည်။

[8] Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation, Conservation, Enhancement of carbon stocks, and sustainable management of forests

[9] https://www.unredd.net/documents/un-redd-partner-countries-181/asia-the-pacific-333/a-p-knowledge-management-a-resources/regional-reports/15196-regional-report-of-the-partnership-between-asia-indigenous-peoples-pact-and-the-un-redd-programme-in-bangladesh-myanmar-and-viet-nam.html

(*) &moDvkyifvuf&;rl0g'rsm;? vkyfief;p0frsm;EStuf0GufufqHrsm; tw&G Xmaewb&ifom;tcGha&;rsm;

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ဖြေရှင်းလုပ်ဆောင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာရမည်ဟု ပါရီသဘောတူညီချက်၏ နိဒါန်းပိုင်းတွင် အတိအလင်း ပြဋ္ဌာန်းရေးသားထားသည်။ သို့သော် ပါရီသဘောတူညီချက်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးစဉ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ လာအို၊ မလေးရှား၊ မြန်မာ၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့မှ တင်သွင်းသည့် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များ(Nationally Determined Contributions)များတွင် လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးကိစ္စကို အတိအလင်း ဖော်ပြမထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ နီပေါနိုင်ငံ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားကို ရည်စူးဖော်ပြသည့် မှီငြမ်းချက်နှစ်ချက် ပါရှိသည်။ လက်ရှိတွင် နီပေါနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ NDCနှင့် NAP ကို ပုံသွင်းနေသည့်ဖြစ်စဉ်ထဲတွင်ရှိနေပြီး ဌာနေတိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့်လည်း မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများ၊ အရေးအရာများနှင့် ဗဟုသုတများကို မူဝါဒပြဋ္ဌာန်းမှုများတွင် ထင်ဟပ်လာရေးအတွက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။

ထိုနည်းတူ အင်ဒိုနီးရှား၏ ပထမဆုံး ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များ(NDC)တွင် အင်ဒိုနီးရှားသည် "Adat လူ့အဖွဲ့အစည်း"၏ အခွင့်အရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစား၊ မြှင့်တင်ပြီး လုပ်ဆောင်ပေးရန် တာဝန်ရှိမှုကို စဉ်းစားပေးပါသည်ဟု အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် "Masyakarat Hukum Adat" သည် နိုင်ငံတကာမှ သိမှတ်ထားသည့် "ဌာနေတိုင်းရင်းသား"ပင်ဖြစ်သည်ဟု ရှင်းလင်းချက်ပေးထားသည်။ သို့သော် LCIPP တွင် ပါဝင်တက်ရောက်လာသည့် အစိုးရကိုယ်စားလှယ်သည် မိမိတို့နိုင်ငံတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ မရှိကြောင်း နှုတ်ဖြင့် အသားပေး ထုတ်ဖော်ပြောကြားနေခြင်းမှာ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် ဖော်ပြထားသည်နှင့် မကိုက်ညီသည်ကို တွေ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ရည်စူးထားသည့် အစိုးရ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များ(INDC)ကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တင်သွင်းပြီး ယခုအခါ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များ(NDC)အဖြစ် သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန် ဆန်းစစ်သုံးသပ်သည့်အဆင့်တွင် ရှိနေပါသည်။ ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်မူကြမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိအင်းသားလူမျိုးများ၏ ကျွန်းမျောစိုက်ခင်းနှင့် နှုန်းမြေပေါ်တွင် အိမ်ဆောက်သည့် နည်းပညာကို ဝေမျှသွားပါမည်ဟု ပါရှိသည်။ "ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ" ဟူသည့် ဝေါဟာရကို အကျိုးခံစားထိုက်သူအုပ်စုနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ကာကွယ်ပေးရမည်ဟူသည့် သဘောတရားအောက်တွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ရိုးရာအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းဖြစ်သည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်ကြောင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စေသည်ဟု မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအဆင့် အစားထိုးကုစားရေးစီမံချက်လုပ်ငန်းစဉ် (NAPA) (၂၀၁၂)တွင် ဖော်ပြထားသည့် အချက်ကို ဌာနေတိုင်းရင်းသားများက အပြင်းအထန် ငြင်းဆိုလျက်ရှိသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစနစ်သည် ရိုးရာဓလေ့အဖြစ် ကျင့်သုံးမှုကို တားမြစ်ရန် မူဝါဒများဖြင့် ကန့်သတ်ထားသော်လည်း အာရှတဝှမ်းရှိ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အသက်မွေးမှုကို စီမံပေးပြီး စားနပ်ရိက္ခာစုံလင်မှုကြွယ်ဝမှုနှင့် လုံခြုံမှုကို အာမခံချက်ပေးသည့် ကျင့်သုံးမှုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ကန့်သတ်လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဥာဏ်ပညာဗဟုသုတ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ယုံကြည်မှုစနစ်များကို ပပျောက်သွားစေရန် လုပ်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် INGOနှင့် UN အဖွဲ့အစည်းများ၏ မိတ်ဖက်မှုဖြင့် လုပ်ဆောင်သည့် အထောက်အထားအခြေပြု မူဝါဒလှုပ်ရှားလှုပ်ချက်များသည် အရေးကြီးရခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ဥပမာများအရ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဝါဒချမှတ်မှုများတွင် နိုင်ငံတကာ၏ ရည်မှန်းလုပ်ဆောင်ချက်နှင့် ပြည်တွင်းအကောင်အထည်ဖော်မှုအကြား ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ အခွင့်အရေးများကို လုံခြုံစိတ်ချမှုနှင့် ပတ်သက်၍ အဟများရှိကြောင်း ဖော်ပြနေသည်။ အမြင့်ဆုံးအဆင့်တွင် NDC ကို နိုင်ငံ၏ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ မူဝါဒအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်ကြသည်ဖြစ်ရာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများကို ထည့်သွင်းရန် ချန်လှပ်ထားခြင်းသည် မူဝါဒဆိုင်ရာမှတ်တမ်းများနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင်လည်း အဆုံးစွန်အထိ ချန်လှပ်ထားမည့်သဘော သက်ရောက်နေပါသည်။

yg&Dab mwhDufuk

t wnf yvufSf&;xkdk0f b*vm;a'&SfaranÇD,m;?w½kwf tEd´,?*yefvm t kdav;&S jref m?xkdif;ESifh Duf erfEkdifi;rS wifoGif;onf h oufqkdif&mEkdifH ylaygif;yg0ifaqmif&Guf&ef(?) ...

(Nationally Determined Contributions) rsm;wGif vlUtcGifh a&;rsm;ESifh Xmaewkdif;&if;om; tcGifh ta&;upöudk twdtvif; azmfjyrxm;onfudk awGU&onf

(C) taunifxnfzmfefxufHulytsufsm;

အရေးပေါ်ဖြစ်နေသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုများမှ ကမ္ဘာမြေကြီးနှင့် လူသားများကို ကာကွယ်ရန် လူ့အခွင့်အရေးများ၊ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ဉာဏ်ပညာနှင့် မြေယာ၊ နယ်နိမိတ်ပိုင်နက်၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များသည် အရေးပါပြီး မရှိလျှင် မဖြစ်သောအရာများဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် အောက်ပါထောက်ခံအကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် UNFCCC ၏ ဆိုင်ရာအစုအဖွဲ့များနှင့် အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့များအား ဆန္ဒပြုတင်ပြအပ်ပါသည်။

(က) UNFCCC အစုအဖွဲ့များကို တိုက်တွန်းလိုသည်မှာ–

1/ ပါရီသဘောတူညီချက်၏ နိဒါန်းတွင် ဖော်ပြကာ ပူးပေါင်းပါဝင်ကြရန် ဖိတ်ခေါ်ထားသည့် “ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို တုံ့ပြန်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ ...ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးများအပါအဝင် ...လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားခြင်း၊ မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် တာဝန်ရှိကြောင်း စဉ်းစားခြင်း” ၊ အပိုဒ် ၇.၅ တွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဉာဏ်ပညာဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု၊ အပိုဒ် ၅.၂ တွင် ကာဗွန်မဟုတ်သည့် အကျိုးစီးပွားတွင် ထည့်သွင်းခြင်းနှင့် UNFCCC ဆုံးဖြတ်ချက် 1/CP.21(V)အရ ပါဝင်ပတ်သက်သူ အစုအဖွဲ့မဟုတ်ခြင်းစသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် သဘောတူညီချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ပါ။

2/ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာမူဝါဒများ၊စီမံချက်များနှင့်လုပ်ငန်းစဉ်များသည်ဌာနေတိုင်းရင်းသားများဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂကြေညာစာတမ်း(UN-DRIP)၊အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ကွန်ဗင်းရှင်းအမှတ်(၁၆၉)(ILO C–169)နှင့်အခြားသောအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ယန္တရားများကို လေးစားလိုက်နာမှုရှိစေရေး သေချာလုပ်ဆောင်ပါ။

3/ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်များအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပြီး ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ သစ်တောနှင့် မြေယာများကို ကာကွယ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့စွာအသုံးပြုခြင်းများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် မဟာမိတ်ပြုခြင်းများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ပါ။ ထိုအထဲတွင် ဒေသခံများ၏ လုပ်ဆောင်နေမှုများ၊ အလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့် အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေများကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် နာမ်ဝိညာဉ်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ရှိစေသည့် ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းကဲ့သို့သော ဓလေ့ထုံးစံအခြေပြု အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် အမှုအကျင့်ကောင်းများကို နားလည်လက်ခံပေးခြင်းများလည်း ပါဝင်သည်။

4/ နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းအဆင့်နှင့် မြို့နယ်ဒေသအဆင့်များတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ လုပ်ဆောင်နေသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ အစားထိုးလုပ်ဆောင်မှုနှင့် လျော့ကျသွားစေရန် ကျားကန်ပေးခြင်းစသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ထူထောင်ပေးခြင်း(သို့) ပေါင်းစပ်ပါဝင်နိုင်သည့်ယန္တရားများကို ဖော်ဆောင်ပေးပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ဆွေးနွေးရာစင်မြင့်(သို့) မတူညီသည့် အဆင့်များတွင် ရှိနေသော အစိုးရ၏ LCIPP ဦးစားပေးစီမံနှုန်း ယန္တရားများတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပေးပါ။

5/ ဌာနေတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီး၊ လူငယ်နှင့် ခြားနားစွမ်းသူများအပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ ထိရောက်စွာ ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ရန် INDCs/NDCs ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုဆုံး ဖြတ်ချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပေးပါ။

6/ အသစ်ပြင်ဆင်သည့် NDCs တွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာအသိပညာများ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း မြေယာအခွင့်အရေးများနှင့် အုပ်ချုပ်စီမံမှုစနစ်များကို အဓိကကျသည့်အကြောင်းအရာများအဖြစ် ပါဝင်စေရန် အာမခံပေးသကဲ့သို့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲခြင်းနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် မိတ်ဖက်ပြုထားသည့် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများဆီသို့ NDC, NAP, နှင့် NAPA ပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုဆိုင်ရာ အစီရင်ခံခြင်းများတွင်လည်း အထက်ပါ သဘောတရားကို ဦးစားပေးစဉ်းစားပေးပါ။

7/ NDCs အတွက် ခိုင်မာအားကောင်းသည့် စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲမှုယန္တရားကို ဖော်ထုတ်ပြီး ဌာနေတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီး၊ လူငယ်နှင့် ခြားနားစွမ်းသူများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးပါ။

8/ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် လိုအပ်သည့် တိုင်းပြည်ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် အမျိုးသမီးအပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများကို ထည့်သွင်းပါဝင်စေပါ။

(ခ) UNFCCC ၏ အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့ကို တိုက်တွန်းလိုသည်မှာ

1/ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်အဆင့်များ (သို့) LCIPP ၏ ဦးစားပေးစီမံချက်များကို လက်ရှိ ယန္တရားများတွင် ဒေသခံလူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ ဆွေးနွေးနိုင်သည့်စွမ်းဆောင်ရည်ကို ယန္တရားများထဲတွင် ထည့်သွင်းအကောင်အထည်ဖော်ပေးနိုင်ရန် UNFCCC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အစုအဖွဲ့များအား တိုက်တွန်းအားပေးပါ။

2/ အာရှဒေသအဆင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ညီလာခံကို ကျင်းပသည့် AIPP ကဲ့သို့သော ဒေသရပ်ဝန်းအဆင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မိတ်ဖက်ပြုပါ။

3/ နှစ်စဉ် UNFCCC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကောင်အထည်ဖော်မှု၊ စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်မှုနှင့် အစီရင်ခံမှုများကို သုံးသပ်ပြီး အစီရင်ခံပါ။

4/ LCIPP အနေဖြင့် ထိရောက်သည့်အကောင်အထည်ဖော်မှုများ အပြည့်အဝ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်နှင့် UNFCCC အစည်းအဝေးများတွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ကိုယ်စားပြုအဖြစ် ပါဝင်တက်ရောက်နိုင်ရန် ရံပုံငွေထူထောင်ပေးပါ။

5/ UNFCCC အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့၏ အကြီးတန်းအုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့တွင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားအရေးအရာများအတွက် တာဝန်ရှိသူတစ်ဦး သတ်မှတ်ခန့်အပ်ပေးပါ။ ထိုသို့အားဖြင့် အစိမ်းရောင် ရာသီဥတု ရံပုံငွေအဖွဲ့(Green Climate Fund) နှင့် UNCBD အဖွဲ့အစည်းကဲ့သို့ အလေ့အထကောင်းများကို ကျင့်သုံးသည့်အဖွဲ့ဖြစ်သွားနိုင်ပါသည်။

6/ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း မိတ်ဖက်ပြု၍ ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့၏ ကောင်းသော အလေ့အထများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်၊ စာအုပ်စာပေများနှင့် မှတ်တမ်းများကို ပိုမို ဖော်ထုတ်လုပ်ဆောင်ပေးပါ။

စာမျက်နှာ ၁၊ ၃နှင့် ၈ တွင်ရှိသော ဓါတ်ပုံအားရိုက်ကူးသူ – (Lakpa Nuri Sherpa / AIPP)၊ စာမျက်နှာ ၄နှင့် ၆ တွင်ရှိသော ဓါတ်ပုံအားရိုက်ကူးသူ – (Adivasi Navajeevan Gathan Navajyoti Agua)၊ စာမျက်နှာ ၁၁ တွင်ရှိသော ဓါတ်ပုံအားရိုက်ကူးသူ – (Stefan Thorsell / IWGIA)၊ စာမျက်နှာ ၁၂ တွင်ရှိသော ဓါတ်ပုံအားရိုက်ကူးသူ – (Nakharin Manaboon / Indigenous Media Network)။

AIPP IWGIA POINT Promotion Of Indigenous and Nature Together
ပို့င်-ရိုးရာဝန်းကျင်မြှင့်တင်ရေးအဖွဲ့

အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက ဆက်သွယ်ရန်

Asia Indigenous Peoples Pact (AIPP):
Coordinator of the Environment Programme, Mr. Lakpa Nuri Sherpa at **nuri@aippnet.org**

International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA):
Climate Advisor and Programme Coordinator, Mr. Stefan Thorsell at **st@iwgia.org**

https://aippnet.org/ and **https://www.iwgia.org/en/**

NICFI Norway's International Climate and Forest Initiative

Supported by Norway's International Forest and Climate Initiative